

שיעור מספר 4 - סקרים

סקר משמש כדי להבין איזו שהיא תיאוריה והוא סוג של מחקר מתאמי.

1. הוא מאפשר לקבל תמונת מצב – סקרי שביעות רצון, בחירות.
2. מאפשר לנסות לגלות קשרים סיבתיים – בהעדר דרך טובה לעשות ניסוי (כפי שנראה) אין ברירה אלא לעשות סקר.

מתי נעשה שימוש בסקר כדי לגלות קשרים סיבתיים

אי יכולת להכליל את התוצאות

בניסוי יש משהו מאוד מלאכותי. אנשים מושפעים מהרבה דברים ולא מתנהגים באופן טבעי ולכן לא ניתן להכליל את מסקנות המחקר למקרים של יום יום.

מגבלות אתיות:

מקרים שבהם ניתן לבצע ניסוי (=מניפולציה) אבל יש בעיה אתית. למשל השפעת משוב שלילי על ילדים, ניתן לחשוב על ניסוי בוא ניתן משוב שלילי לילדים על ידי חלוקה לשתי קבוצות:

- קבוצת ביקורת: תזכה ליחס רגיל \ יחס טוב
- קבוצת הניסוי: תזכה למשוב שלילי משמעותי

אין כאן מניעה טכנית לבצע את הניסוי, אבל יש כאן בעיה אתית בגלל רגישותם הגבוהה של ילדים.

קושי לבחון קשרים בין הרבה משתנים בו זמנית

דוגמא – בפסיכולוגיה ארגונית ישנו מושג שנקרא OCB המתאר עד כמה אנשים מוכן לתרום לארגון מעבר לנדרש (שעות נוספות) – חוקר שרוצה לבדוק מה משפיע על התנהגות כזו יתקל בהרבה מאוד משתנים שעלולים להשפיע על משתנה זה, חלקם אישיים וחלקם ארגוניים וקשה לייצר סביבה ניסויית שמודדת את כולם ולכן נעדיף להשתמש בסקר.

חוסר יכולת לתפעל משתנים

לעיתים לא ניתן לתפעל משתנה בלתי תלוי כי הוא משתנה ייחוס (מגדר)

דוגמא: בנסיון למדוד את השפעת התרבות על תופעות פסיכולוגיות כגון שגיאת הייחוס הבסיסית. האם למשל האינדיווידואליות המערבית גורמת או מגבירה את שגיאת הייחוס הבסיסית. במחקרים שנעשו מול תרבויות מזרחיות הסתבר שטעות הייחוס הבסיסית (הנטייה ליחס התנהגויות לאינדיווידואל במקום לסביבה) כמעט ואינה קיימת בתרבויות אלה, יתרה מכך – בתרבויות אלה קיימת שגיאה הפוכה של ייחוס התנהגות לסביבה במקום לאינדיווידואל.

כיצד ניתן להשתמש בסקר כדי לגלות קשרים סיבתיים

עד כמה ניתן להסיק מסקנה סיבתית מהסקר מאוד מושפע מהמידה שבא המשתנה התלוי מושפע מכל מיני גורמים.

התנהגויות שמושפעות מסיבות רבות, יהיה קשה לייחס השפעה עליהן דווקא למשתנה הבלתי תלוי.

דוגמא – רוצים להעביר תשדיר בטלוויזיה שמטרתו שיפור היחסים בין דתיים לחילוניים. החוקר מנסה לבדוק עד כמה התשדיר יעיל.

תשדיר (ב"ת) <- יחס בין חילוניים לחרדים (תלוי)

היות ומדובר בעמדה עקבית למדי (יחסי חילוניים-חרדים) אין הרבה השפעות עליה. לכן החוקר יכול לעשות סקר עמדות שבדק את היחסים (הנ"ל) ולאחר מכן לתת לאנשים לראות את התשדיר ולבדוק שוב את העמדות. נניח שהוא יראה שינוי לטובה בעמדות, עדיין אין בזה מספיק כדי לקבוע שאכן התשדיר הוא המשפיע על העמדות. במקרה כזה הוא ינסה להעלות גורמים נוספים שיכולים להשפיע (לטוב או לרע) מראש כדי שהוא יוכל להראות אם יש שינוי באותם משתנים אחרים כדי לפסול את האפשרות שהם אלה שהשפיעו. ניתן למצוא שלושה סוגים של אופני השפעה של הסברים חלופיים

- לא משפיע
- משפיע הפוך מהמשתנה הבלתי תלוי
- משפיע כמו המשתנה הבלתי תלוי

הבעיה העיקרית של החוקר היא אם ההסבר החלופי משפיע באותו אופן שהמשתנה הבלתי תלוי, ואז לא ניתן לדעת האם השינוי נגרם בגלל המשתנה הבלתי תלוי או בגלל ההסבר החלופי. השיטה הזו (לפסילת הסברים חלופיים) – נקראת **פתרון אנליטי**

פתרון סטטיסטי

שיטה אחרת לפסול הסברים חלופיים – נראה **פתרון סטטיסטי**:

בשיטה זו החוקר יבדוק האם הקשר הסטטיסטי בין המשתנה הבלתי תלוי למשתנה התלוי נשמר גם אם בודקים את הקשר הזה בנפרד ברמות שונות של משתנה בלתי תלוי נוסף. **דוגמא:** החוקר חושב שלאזור המגורים של אנשים יש השפעה על העמדות לגבי יחסים בין דתיים לחילוניים. לכן הוא יבדוק את הקשר בין מתן התשדיר לבין היחסים אבל בכל אזור מגורים בנפרד. אם הוא רואה שהקשר נשמר גם בין אזורים מגורים שונים, סימן שהשפעה היא לא בגלל אזור המגורים, מה שמחזק את ההנחה שהתשדיר משפיע. **שיטה נוספת** (לא למבחן) ישנה שיטה סטטיסטית נוספת שבדקת מתאם חלקי: ז"א מתאם בין A ל B בניכוי ההשפעה של C

כללי: ניתן לראות ששיטות ישנם 3 דברים שלא מתקיימים בסקר (שגורמים לו להיות שונה מניסוי)

- אין מניפולציה
- אין חלוקה מקרית של הנבדקים לקבוצות
- החוקר לא שולט בכל המשתנים